

ZAMONAVIY PSIXOLOGIYANING PEDAGOGIKA BILAN-UZVIY BOG'LIQLIGI VA O'QUVCHILAR HAYOTIDAGI O'RNI

Mahliyoixon Toxirova Ilyosjon qizi

Qo'qon shahar 37- maktab

Amaliyotchi psixolog

Tel: 91 6891917

Annatsiya: Ushbu maqolada Zamonaviy psixologiyaning pedagogika bilan-uzviy bog'liqligi, Maktab o'quvchilari hayotida psixologiyaning o'rni tog'risida ularni ichki kechinmalari haqida, . Psixologiya maktab o'quvchilari hayotida jiddiy ahamiyatga ega ekanligiklari haqida fikrlar yuritildi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy, psixologiya, mas'uliyat , individual, asos, shaxs.

Zamonaviy psixologiya tushunchasi ko'pincha pedagogikaga yoki bolalarga ta'lim berish amaliyotiga uzviy bog'liq deb qabul qilinadi. Ziddiyat, birinchi navbatda, zamonaviy psixologiya shaxsning avtonomiyasi va o'z-o'zini ifoda etishiga alohida e'tibor qaratganligi sababli yuzaga keladi, an'anaviy pedagogika esa bilim berish va ijtimoiy me'yorlarni mustahkamlashga qaratilgan. Zamonaviy psixologiyaning markaziy tamoyillaridan biri tanlash erkinligi bo'lib, unda shaxs tanlash va mas'uliyatning ahamiyati ta'kidlanadi. Bu falsafa an'anaviy pedagogika bilan to'qnash keladi, u ko'proq avtoritar bo'lishga moyil bo'lib, qoidalarga qat'iy rioya qilish va ijtimoiy normalarga muvofiqligini ta'kidlaydi. Zamonaviy psixologiyada asosiy e'tibor o'z-o'zini kashf etish va individualizmga qaratilgan bo'lsa, an'anaviy pedagogikada asosiy e'tibor aniq bilim va qadriyatlarni etkazishga qaratilgan. Bundan tashqari, zamonaviy psixologik nazariyalarda o'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini qadrlash muhimligi ta'kidlangan bo'lib, bu ta'limda tarbiya va tuzumning an'anaviy g'oyasiga zid kelishi mumkin. An'anaviy pedagogika ko'pincha hokimiyatga rioya qilish va hurmat qilish muhimligini ta'kidlaydi, zamonaviy psixologiya esa individual farqlarga hurmat va o'ziga bo'lgan ishonch va o'z-o'zini ifodalashni rag'batlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Ikkalasini isloh qilish uchun yana bir potentsial to'siq hozirgi zamon psixologiyasi va pedagogikasi tomonidan qo'llaniladigan inson tabiatining turli metaforalari yoki modellaridir. Pedagogika bo'sh tomirni to'ldirish jarayoni sifatida inson o'rganishning klassik metaforasiga tayansa-da, zamonaviy psixologiya odamlar o'z tajribalarini birlashtirish va bog'lash orqali bilimlarni qurishini tan oladi va bu o'quv jarayoni idiosinkratikdir. Bu farqlarga qaramasdan, pedagogikada zamonaviy psixologiyadan foydalanish so'nggi yillarda ta'limga yangicha yondashuv sifatida paydo bo'ldi. Gumanistik yoki holistik ta'lim deb yuritiladigan bu yondashuv zamonaviy psixologiya tamoyillariga urg'u beradi va bolaga qaratilgan o'quv,

hamkorlik va individuallashtirishni ta'minlaydi. Bu usulda o'quvchilar o'z qiziqishlarini o'rganishga, o'z tezligida bilim olishga, hamkorlik va hamkorlik masalalariga alohida ahamiyat beradigan guruh ishlarida ishtirok etishga rag'batlantiriladi.

Pedagogik psixologiya - ta'lim va tarbiya muammolarini tadqiq qiladigan psixologiya sohasi. U shaxsning maqsadga muvofiq rivojlanishini, bilish faoliyatining va insonda ijtimoiy ijobiy sifatlarni tarbiyalashning psixologik muammolarini o'rganadi. Pedagogik psixologiyaning maqsadi — shartsharoit va boshqa psixologik omillardan kelib chiqqan holda o'qitishning oqilona rivojlantiruvchi ta'sirini kuchaytirish. Pedagogik psixologiya 19-asrning 2yarmida vujudga kelgan. Eksperimental psixologiya tadqiqotchilari Pedagogik psixologiya rivojiga katta hissa qo'shganlar. Pedagogik psixologiyaning fan sifatida taraqqiy etishida o'sha davrda yuzaga kelgan psixologik yo'nalishlar ham turtki berdi. Bixevioristik (qarang Bixeviorizm) psixologiya yo'nalishi tarbiyachi va o'quvchiga tashqi muhitning ta'sirini Pedagogik psixologiya uchun asos qilib oladi. Pedagogik psixologiya umumiy va bolalar psixologiyasi, shuningdek, pedagogika bilan uz-viy bog'liq. Pedagogik psixologiya, asosan, ta'lim psi-xologiyasi va tarbiya psixologiyasiga bo'linadi. Ta'lim psixologiyasida o'quv jarayonida xotira, tafakkur, nutq, xayol, irodaning roli, shuningdek, o'quvchilarning individual xususiyatlari (temperamenti, harakte-ri, qiziqishlari), o'quv predmetlarining o'ziga xos'tomonlari, ta'lim jarayonini boshqarishning psixologik tamoyillari va boshqa o'rganiladi. Hozirgi zamon ta'lim psixologiyasida o'quvchilarga doimiy yangilanib turadigan axborotlarni mustaqil o'zlashtirish imko-niyatini beradigan, ilmiy-texnika yangiliklaridan orqada qolmaslikni ta'minlaydigan tafakkur sifatlarini o'rganish muhim masalabo'lib kelmoda ekanligini unutmasligimiz kerak.¹

Psixologiya maktab o'quvchilari hayotida o'zligini va atrof-muhitini tushunishga yordam berib, juda muhim rol o'ynaydi. Psixologiya kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishni tadqiq qilish orqali yosh ong va xulq-atvorning qanday shakllanishi va uni tarbiyalash mumkinligi haqida qimmatli tushuncha beradi. Maktab o'quvchilari hayotidagi psixologiyaning eng muhim qo'llanishlaridan biri rivojlanish buzilishlari, o'rganish qiyinchiliklari yoki ruhiy sog'lig'i bilan bog'liq muammolar kabi kurashlarni bartaraf etishga yordam berishdir. Klinik aralashuvlar va maslahat orqali psixologlar bolalarga his-tuyg'ulari va xatti-harakatlarini tan olish, tushunish va boshqarishda yordam berish uchun harakat qilishadi, bu esa oxir-oqibat ularning ilmiy faoliyatini va ijtimoiy aloqalarini oshirishi mumkin. Psixologiya dars jarayonida ham o'quv-uslubiy loyihalash, o'qitish metodlari va o'quv baholashga aloqadordir.

¹ Ergasheva, B. B. (2022). ZAMONAVIY PSIXOLOGIYANING PEDAGOGIKA BILAN UZVIY BOG'LIQLIGI. Academic Research in Educational Sciences, 3(7), 82–85. <https://doi.org/>

Psixologlar o'qituvchilar bilan birgalikda o'quvchilar ishtirokini va jalb qilishni kuchaytiradigan yanada o'rganuvchi qulay muhitni ishlab chiqishadi. Bundan tashqari, psixologlar talabalar rivojini muntazam ravishda baholab, ehtimoliy qiyinchiliklarning dastlabki alomatlarini aniqlaydilar va samarali aralashuvlar bo'yicha tavsiyalar beradilar. Yaqinda maktab o'quvchilari uchun psixologiyaning muhim e'tibori ularni ruhiy sog'lig'i va farovonligining ahamiyati to'g'risida tarbiyalashga o'tdi. Psixologiyada ruhiy salomatlik va farovonlik bolalarning akademik, ijtimoiy va shaxsan gullab-yashnashi uchun qanday ahamiyatga ega ekanligi yoritilgan. Psixologiya bolalarni ruhiy sog'lig'i bilan bog'liq muammolarning ehtimoliy alomatlarini, qo'llab-quvvatlashni qanday izlashni va jamoatchilik qanday qo'llab-quvvatlashi mumkinligini tan olish uchun ta'lim olish kerakligini ta'kidlaydi.

Xulosa qilib shuni ta'kidladi, an'anaviy pedagogika zamonaviy psixologiyaning ko'plab tamoyillariga zid bo'lsa-da, gumanistik yondashuv ikkalasini yarashtirish yo'lida sezilarli yutuqlarga erishdi. Bolaga yo'naltirilgan o'quv mashg'ulotida o'z-o'zini ifoda etish, avtonomiya va individuallikni ta'kidlab, zamonaviy psixologiya va pedagogika o'rtasidagi moslik yanada yaxshilandi, bu esa ta'limga o'quvchilarga nisbatan ko'proq markazlashgan, individual yondashuvga imkon berdi. Psixologiya maktab o'quvchilari hayotida jiddiy rol o'ynaydi, ularning akademik, ijtimoiy va hissiy jihatdan muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi. Psixologik vositalar yordamida bolalar mustaqil, bardoshli bo'lib, qiyinchiliklarga nisbatan samarali muammoni hal qilish usulini ishlab chiqishlari mumkin. Maktab sharoitida psixologiyani to'g'ri qo'llash o'quvchilar o'z potensialini to'liq anglay oladigan xavfsiz va rahmdil o'quv muhitiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Ergasheva , B. B. (2022). ZAMONAVIY PSIXOLOGIYANING PEDAGOGIKA BILAN UZVIY BOG'LIQLIGI. Academic Research in Educational Sciences, 3(7), 82–85. <https://doi.org/>
2. Hoshimov K., Nishonova S. Pedagogika tarixi. Darslik. – T.: —A.Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 2001.
3. Hoshimov K., Nishonova S., Inomova M., Hasanov R. Pedagogika tarixi. O'quv qo'll. – T.: O'qituvchi 1996.
4. Hoshimov K., C.Ochil. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. O'quv qo'll. I-jild. – T.: O'qituvchi, 2010.